

ВЕСЬНІК

Беларускага Каталіцкага Душпаствярэтва

Но. 3(8)

Лёндан

Восень 1989

НАШ БОЛЬ_ НАШ ДОЎГ

Беларусь сінявокая - дзе ты?

Чатыры маленькія словы, а як шмат яны гавораць! Тут і любоў і боль, і трывога за будучыню сваёй краіны. Яны былі напісаныя на плякаце падчас адной дэманстрацыі ў Беларусі летам гэтага году.

На долю беларусаў выпала шмат цяжкіх выпрабаванняў. Колькі разоў, здавалася, яны стаялі на краі загібы. Тое, што, нягледзячы на ўсё, яны выжылі, сведчыць аб вялікай духоўнай сіле нашага народу.

Крыніцу гэтай сілы напэўна трэба шукаць у глыбокіх караньнях, якімі беларусы звязаныя са сваёй роднай зямлёй, аб якой так хораша напісаў Якуб Колас

Зямля ня зьменіць і ня здрадзіць
Зямля паможа і дарадзіць,
Зямля дасьць волі, дасьць і сілы,
Зямля паслужыць да магілы,
Зямля дзяцей тваіх ня кіне,
Зямля - аснова ўсёй айчыне.

Што б сказаў паэта, калі б ён жыў сёння?...

Зямля ня здрадзіла. З ёй сталася няшчасьце: яе зьнявечылі. Імя гэтага няшчасьця - Чарнобыль.

Выбух Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі на суседняй Украіне 26 красавіка 1986 году лёг злавесным ценем на Беларусь. Сёння, больш як тры гады пасля выпадку, адна пятая частка ворнай зямлі Беларусі, "забруджаная" радыяцыяй. Нягледзячы на ўсе старанні, зона радыяцыйнага пашырэння. Найбольш пацярпелі Гомельская, Магілёўская і Берасцейская вобласці, з некаторых частак якіх, як неспрыдатных да жыцця, прыйшлося выселіць дзесяткі тысяч людзей (паводле ангельскага часопіса New Scientist выселена да гэтага часу 92 тысячы). Гэтыя меры аказаліся недастатковымі і ўлады плянуюць

у найбліжэйшым часе высяліць яшчэ амаль 120 тысяч людзей з 526 населеных пунктаў. Наогул больш за 500 тысяч людзей, жывуць на землях ахопленых радыяцыяй. У заражаных радыяцыяй мясцо-асьцях немагчыма весці гаспадарчую дзейнасць і насельніцтва змушана карыстацца прывазнымі прадуктамі. Вялікую трывогу выклікае стан здароўя жыхараў гэтых мясцовасцяў. Ужо цяпер назіраецца рост ракавых захворанняў (леўкемія, павялічаныя шчытавыя залозы) і паніжаныя адпорнасці на "звычайныя" іваробы. Асабліва загражаныя дзеці, арганізмы якіх менш адпорныя на радыяцыю. Аднак сёння яшчэ немагчыма ўстанавіць поўны размер захворанняў і генетычных зменаў выкліканых радыяцыяй: яны выяўяцца толькі на працягу наступных гадоў, а то і дзесяці-годзьдзяў.

Няшчасцяў тапае на сьвеце. Амаль кожны дзень прэса, радыё і тэлебачаньне прыносяць нам весткі аб землятрусах, паводках, пажарах, аварыях і т. д. Было б несправядліва рабіць параўнаньні, якое з іх большае: усе яны зьяўляюцца вялікай трагедыяй для тых, хто перажыў іх. У большасьці выпадкаў, аднак, час трываньня розных няшчасцяў – прыродных і спрычненых чалавекам, – абмежаваны, што дае магчымасць устанавіць велічыню стратаў і шкодаў, каб прысьці з канкрэтнай дапамогай тым, што пацярпелі. У выпадку Чарнобыльскай аварыі мы блукаем упоцёмку і губімся ў дапушчэннях, ня ведаючы ні поўнага яе размеру, ні часу трываньня вынікаў, ні канчатковай колькасці ахвяраў.

Чарнобыльская аварыя зьяўляецца для беларусаў нацыянальнай трагедыяй, якая, калі не прымуцца безадкладна меры, будзе толькі павялічвацца. Перадусім неабходна пачаць працу над ачышчэннем і аздраўленьнем забруджаных радыяцыяй земляў, зрабіць іх зноў прыдатнымі да жыцця. Сёння немагчыма сказаць, колькі часу гэта зойме і якія патрэбныя на гэта кошты.

Другое, больш блізкае і непасрэднае заданьне, якое не чакае адкладу – гэта лекарская дапамога ўсім, хто адчуў на сабе вынікі радыяцыі. Трэба, дзе магчыма, ратаваць здароўе і несці аблягчэнне ў выпадках (хоцяцца спадзявацца, нешматлікіх) невылечальных захворанняў. Дзеці і цяжарныя жанчыны павінны стацца прадметам асаблівай увагі і клопату. На жаль, гэтае заданьне, як і папярэдняе, непасильнае для саміх беларусаў без дапамогі зьонку. З вестак у прэсе вядома, што ў зоне радыяцыі адчуваецца недахоп найбольш неабходных лекастваў і лекарскіх прыладаў. Не хапае нават сродкаў для ўтрыманьня асабістай чысьціні (мыла, парашы да мыцця вопраткі), хоць вядома, што частае мыццё памагае зьменшыць шкодныя вынікі радыяцыі.

У такім цяжкім становішчы прыходзіцца зьвярнуцца да нашых прыяцеляў і да людзей добрай волі на ўсім сьвеце з просьбаю памагчы беларускаму народу у ягонай вялікай бядзе.

Калі ж ідзе пра беларусаў, якія жывуць за межамі Бацькаўшчыны, дык дапамога ахвярам Чарнобыльскай аварыі зьяўляецца іхнім маральным абавязкам, іхнім нацыянальным даўгом. Ніхто з іх ня мае права аставацца абьякавым на няшчасьце, якое спаткала беларускі народ.

Каб аблягчыць хоць крыху цяжкае становішча, якое вытварылася ў Беларусі ў выніку Чарнобыльскай аварыі, у Лёндане паўстаў **Беларускі Камітэт Дапамогі Ахвярам Радыяцыі** (Byelorussian Radiation Relief Appeal). У меру магчымасьці Камітэт будзе старацца несць дапамогу жыхарам радыяцыйнай зоны ў выглядзе неабходных лекараў, лекарскіх прыладаў, прыладаў для вымярэння вышын радыяцыі (дазімэтры) і т.д. Наколькі карыснай будзе дзейнасьць Камітэту, залежыць ад падтрымкі, якую ён атрымае з боку беларусаў і іхніх прыяцеляў на ўсім сьвеце.

Звычайна людзі пад непасрэдным уражаньнем якога-небудзь няшчасця – асабліва калі яны былі яго навоchnымі сьведкамі, – здольныя на вялікія ўчынкi бескарысьлівай дабрадзейнасьці. З часам аднак памяць аб няшчасным выпадку слабее, або і зусім зьнікае. Толькі ахвяры астаюцца адны са сваім болем, са сваімі ўспамінамі і праблемамі. **Мы ня маем права забыцца аб ахвярах Чарнобыля: мы павінны на справе паказаць, што яны і іхні лёс блізкія нашаму сэрцу.**

На вышэй ўспомненай дэманстрацыі быў таксама іншы плякат з напісам: "Зьберажом Беларускаю Нацыю". Гэтае жыцьцярадаснае сьцьверджаньне веры ў лепшую будучыню свайго народу павінна стацца крыніцай натхненьня для нас усіх. Супольнымі сіламі зробім усё, каб зноў зазьзяла лагоднай шчасьлівай усмешкай сінявокая Беларусь, і каб яе сыны і дочки маглі сказаць разам з псалмістам:

Зямля дала плод свой
Бог, наш Бог, паблаславіў нас.
(Пс. 66(67):7)

Аляксандар Надсон
а. Аляксандар Надсон,
Апостальскі Візытатар для Беларусаў

Лёндан, 12 лістапада 1989 г.

Byelorussian Mission Trust
Charity No. 295752

БЕЛАРУСКІ КАМІТЭТ ДАПАМОГІ АХВЯРАМ РАДЫЯЦЫІ
BYELORUSSIAN RADIATION RELIEF APPEAL
Marian House, Holden Avenue, London N12 8NY

Tel.: (01) 445 5358

Ахвяры можна слаць непасрэдна ў Лёндан на вышэй паданы адрас, або праз прадстаўнікоў у краінах, дзе яны ёсць.

Высылаючы ахвяры ў Лёндан, чэкі і грашовыя пераказы просім выстаўляць на

Byelorussian Mission Trust (Radiation Relief).

Камітэт:

Павал Асіповіч, Скарбнік Беларускага Дапамаговага Фонду
Джэймс Дынглей, Старшыня Англа-Беларускага Таварыства (Сакратар)
Янка Міхалюк, Старшыня Эгуртаваньня беларусаў у Вялікай Брытаніі
а. Аляксандар Надсон, Апостальскі Візытатар для Беларусаў (Старшыня)
Вера Рыч, навуковая журналістка.

Прадстаўніцтва ў іншых краінах

ЗША

а Язэп Сіру, настояцель Царквы Хрыста Спаса ў Чыкага.
Адрас: Rev. Joseph Cirou, Christ the Redeemer Church, 3107 W. Fullerton Avenue,
Chicago, IL 60647. Tel. (312) 342.7373

Канада

Др. Раіса Жук-Грышкевіч
Адрас: Dr. Raisa Zuk-Hryskievic, 54 Mary Street, Barrie, Ont. L4N 1T1.
Tel.: (705) 728.7581

Аўстралія

Міхась Лузынскі
Адрас: Mr Michael Luzhynski, 22 Virginia Street, Guildford West, NSW 2161
Tel.: (02) 681.1446

Францыя

Міхась Наўмовіч
Адрас: Mr Michel Naumovic, 22 Avenue Jean-Jaurès, 93420 Villepinte.
Tel.: (1) 48.61.30.71

НОВЫ БІСКУП : НАДЗЕІ І ТРЫВОГІ

"Вось мае пажаданьні табе, браце Тадэвуш: з якой надзеяй уся Царква ўзіраецца на тваю беларускую зямлю, дзе пасья больш як шасьцідзесьцігадовага перарыву вяртаецца ў Менск біскуп, каб служыць народу гэтай краіны! Ці ж гэта ня знак перамены на лепшае для ўсіх верных? Падчас доўгіх гадоў выпрабаваньняў Біскуп Рымскі быў заўсёды блізкі да католікаў Беларусі. Сёньня, ускладаючы рукі на цябе, Ён хоча падкрэсьліць сувязь Пасаду Пятра з Царквой у Беларусі і падзяліць з каталікамі гэтай краіны – якая ў тваёй асобе атрымлівае новага Пастыра, – ня толькі іхнюю радасьць, але і супольную надзею бачыць незадоўга адноўленай каталіцкую ерархію ў гэтых старажытных дзяцэзьях, Папе асабліва дарагіх".

Гэтымі словамі на італьянскай мове Сьвяты Айцец зьвярнуўся да навазначанага Біскупа Тадэвуша Кандрусевіча падчас біскупскай кансэкрацыі ў базыліцы Сьвятога Пятра ў Рыме ў пятніцу 20 кастрычніка г.г. Пасья ён прадаўжаў па-беларуску:

"Вялікаю зьяўляецца таксама мая радасьць магчы надзяліць поўняю сьвятарства дарагога мансіньёра Тадэвуша Кандрусевіча, якога я назначыў Апостальскім Адмінстратарам Мінскай Дзяцэзы для каталікоў усёй Беларусі. Жадаю яму з бацькаўскай любоўю посьпехаў у вядзеньні душпастырскай працы на гэтай прасторнай тэрыторыі ды, у той самы час, упрошваю Божага блаславенства яму і ўсім вернікам, давераным яго душпастырскай апецы".

Цяжка апісаць пачуцьці беларусаў (на жаль вельмі нешматлікіх), якія мелі нагоду быць прысутнымі на гэтай гістарычнай падзеі. Бо інакш, як гістарычнай, нельга яе назваць першы раз у гісторыі Царквы найвышэйшы яе Пастыр ня толькі ўласнаручна надзяліў поўняю сьвятарскай ласкі біскупа для беларусаў, але зьвярнуўся да яго на мове народу, сярод якога яму трэба працаваць. Большага прызнаньня беларусаў і іхняга месца ў Царкве нельга чакаць.

Прамовіўшы па-беларуску, Сьвяты Айцец ушанаваў увесь Беларускі Народ. Ён таксама даў пазнаць недвузначна, чаго ён чакае ад новага біскупа і якім ён хоча бачыць характар дзейнасьці Каталіцкай Царквы ў Беларусі.

Беларусы каталікі маюць права чакаць ад новага біскупа нечага не меншага, чым ад Сьвятога Айца. Ды і трэба сказаць, што многія ўскладаюць на яго вялікія надзеі. Вось што піша адзін малады студэнт: "Беларуская мова ў Беларусі ўсё больш чутная ўсюды, акрамя Каталіцкай Царквы. Але магчыма пры новым біскупе справы зьменяцца на лепшае". Ці апраўдаюцца гэтыя надзеі?

У панядзелак 30 кастрычніка Біскуп Тадэуш Кандрусевіч заняў свой біскупскі пасада ў сталіцы Беларусі Менску. Паколькі гэта быў працоўны дзень, многія вернікі ня мелі змогі прысутнічаць на ўрачыстасці. Да гэтага беларускае грамадства сталіцы было пад уражаньнем велічнага сьвяткаваньня днём раней Дзядоў, якое закончылася пасьвячэньнем у Курапатах Крыжа на памяць ахвяраў сталінскага тэрору. З усяго выглядае, што арганізатарам не залежала на тым, каб на ўрачыстасці было прысутных шмат беларусаў. Чуткі, быццам Біскупа віталі польскія дзеці, а беларускіх не дапусьцілі, настолькі несамавітыя, што проста ня хочацца верыць. Як тады быць са словамі Збавіцеля "Пазвольце дзеткам прыхадзіць да Мяне і не перашкаджайце ім, бо да такіх належыць валадарства Божае" (Лк 18:16)?

Безумоўна, сам Біскуп ня быў адказны за арганізацыйную частку і мог аб усім гэтым ня ведаць. Між іншым ягонае кароткая прамова на беларускай мове, побач з польскай і расейскай, была адным з нешматлікіх "беларускіх эпізодаў" урачыстасці (Імша і казань падчас яе былі на польскай мове). Наогул аднак уражаньні з першага афіцыйнага акту новага Біскупа даволі супярэчлівыя.

Апошнім часам на старонках беларускіх газэт і часопісаў даволі часта пачалі паяўляюцца весткі з царкоўнага жыцця. Не адзін раз ўспаміналіся там і прозьвішчы беларускіх каталіцкіх сьвятароў Уладзіслава Чарняўскага і Яна Матусевіча. Затое пра Біскупа Кандрусевіча да гэтага часу там пануе поўнае маўчаньне. У мінулым годзе ў беларускай прэсе не было таксама ўспаміну пра паездку ў Беларусь кардынала Глемпа. Дый гэта зразумела, бо беларусы адчулі, што гэтая падзея ня мела з імі нічога супольнага. Ці ж назначэньне Біскупа Кандрусевіча расцэньваецца імі ў падобны спосаб?... Хоць можа гаварыць пра "поўнае маўчаньне" не зусім праўдзіва. У газэце "Літаратура і мастацтва" ад 27 кастрычніка пад тытулам "Беларусаў не спыталі..." быў надрукаваны ліст вядомага змагара за беларускую мову ў Каталіцкай Царкве, кс. Уладзіслава Чарняўскага, у якім той між іншым піша: "Беларусы дасюль ня маюць голасу ані ў касьцэле, ані ў царкве. Вось і цяпер, калі вырашалі, каго прызначыць біскупам на Беларусь, беларусаў не спыталі".

Нейкі жартаўнік параўнаў "перабудову" ў Савецкім Саюзе да тайгі: угары шум, а ўнізе цішыня... Тут ня месца судзіць, наколькі трапнае гэтае параўнаньне. Але часам маецца ўражаньне, што беларусы ў падобны спосаб заглядаюцца на Каталіцкую Царкву: "угары" шумяць, Папа гаворыць па-беларуску, у Ватыканскім радыё ідуць беларускамоўныя перадачы, Рым зацьвердзіў беларускі тэкст Імшы і выдаў беларускі катэхізм; а "ўнізе" ўсё ідзе старым парадкам.

Беларусы сёння зразумелі, што ім дадзена магчыма апошняя шанца, каб уратаваць свой народ ад загубы. Гэтым можна вытлумачыць нацыянальны ўздым сярод усіх пластоў беларускага грамадства. Не абмінуў ён і царкоўнага жыцця. У "Настаўніцкай газэце" быў надрукаваны нядаўна цікавы артыкул аб адчыненай у гэтым годзе праваслаўнай духоўнай сямінары ў Жыровіцах, дзе на дамаганьне студэнтаў была створаная кляса, у якой навучаньне ўсіх прадметаў вядзецца на беларускай мове. Прыходзіцца толькі цешыцца за нашых праваслаўных братоў.

А як справа стаіць у каталікоў? Адзін малады каталіцкі студэнт намагаў летам свайму мясцоваму сьвятару навучаць дзетак закону Божаму. І хоць сьвятар дазволіў студэнту высьвьяць катэлізм па-беларуску (дзеці польскай мовы не разумелі), але малітвы загадаў вучыць па-польску... Вось тут і тая самая "тайга".

Вялікі беларускі сьвятар і паэта Казімер Сваяк (Кастусь Стэповіч, 1890-1926), так апісвае стан парафіянаў у Засьвірскай парафіі, дзе ён быў пробашчам праз апошніх шэсьць гадоў свайго жыцця: "Русьняк тут голы і галодны. Проста жаль глядзець. Цёмны як халыва, а не даецца кіраваць: не давярае. Ахвоты і добрай волі ёсьць між людцоў. Толькі што шмат чуў ён баламуцтва палітычнага і зьнявернўся. Зрэшты, трэба яго найперш накарміць" (падкр. маё - А.Н.). (Дзеля мае мысьлі, сэрца і волі. Вільня 1932, стар.62). Вось голас сапраўднага пастыра: тут чуецца спагада і клопат аб суцэльным чалавеку, якому, перш чым узяцца за аздаравленьне душы, трэба вярнуць людзкую годнасьць, стварыўшы належныя жыцьцёвыя ўмовы.

Беларусам прыйшлося бачыць на працягу гісторыі нямала "баламутаў", якія толькі ўносілі закалот і калечылі іхнія душы. Дык ня дзіва, што сёння яны чуюцца разгубленымі, ня ведаючы як успрыняць апошнія падзеі ў жыцці Каталіцкай Царквы ў Беларусі. Бо трэба сказаць ясна, што яны чакалі нечага іншага, калі прасілі Папу даць ім свайго біскупа. Наўрад ці знойдзецца сярод іх нехта, хто б не прызнаў слухнымі вышэй прыведзеныя словы а. Чарняўскага. Між іншым гэты добры і сьціплы чалавек сваёй самаахвярнай працай на Божай ніве сярод свайго народу заслужыў сабе агульную любоў і ўдзячнасьць. Прыкрасьці і цяжкасьці, якія яму прыйшлося цярапець ад іншых сьвятароў, і рэгулярныя напады на яго ў польскай прэсе з закідамі "нацыяналізму" і "моўнага шавінізму" толькі ўзмацняюць павагу да яго з боку беларусаў, якія памятаюць яшчэ зусім нядаўнія часы, калі кожнага, хто публічна загаварыў па-беларуску абзывалі "нацыяналістам". Цяпер ужо стала лягчэй: гэта робяць толькі польскія ксяндзы...

Беларусы чакаюць пастыра, які быў бы "адным з іх", каб магчы дзяліць з імі і боль Курапатаў, і жах Чарнобыля, і гордасць за народ, які даў сьвету Скарыну. Перадусім аднак, каб ён шанаваў іхнюю людскую і нацыянальную годнасьць. Безумоўна, першым абавязкам біскупа ёсьць пашырэнне валадарства Божага сярод людзей. Але ж нельга забываць, што найбліжэйшая дарога да душы чалавека вядзе праз сэрца.

Ці зможа Біскуп Кандрусевіч здабыць сэрцы беларусаў, нягледзячы на тое, што іхнія надзеі бачыць беларуса на біскупскім пасадзе асталіся нязьдзейсьненымі? Трэба спадзявацца, што так, бо ўжо найвышэйшы час пачаць, калі можна зрабіць парафразу малітвы Сьвятога Францішка, "сеяць любоў дзе ёсьць нянавісьць, праба-чэнне, дзе крыўда; веру, дзе існуе сумніў, а дзе зьнявераньне — надзею; несць сьвятло, дзе пануе цемра, а дзе сум — радасьць". Але ўсё залежыць перадусім ад яго самога. Тое, што ён не зьяўляецца беларусам, можа ствараць дадатковыя цяжкасьці, але не павінна стацца непераадольнай перашкодай: у канцы канцоў апосталы славянаў, сьвятых браты Кірыла і Мятод, не былі славянамі. З свайго боку Біскуп Кандрусевіч мае права чакаць падтрымкі і малітваў ад усіх верных Беларусі. У выпадку беларусаў ён можа не сумнявацца, бо паводле вестак, нягледзячы на расчараваньне, у іх ёсьць вялікі запас добрай волі. Аднак "вялікі" не азначае "невывучаны". Было б трагічна, калі б на месца добрай волі прыйшло зьнявераньне.

Апошняя заўвага. Калі пра назначэнне Біскупа Тадэвуша пісалася шмат ў заходняй прэсе, то пра ягонае пасьвячэнне, апрача ватыканскага *Osservatore Romano*, не было амаль нічога. Адзіным выняткам быў уплывовы ангельскі каталіцкі тыднёвік *The Tablet* які ў сваім нумары ад 4 лістапада замясьціў кароткую зацёмку пад назвай "Беларусь атрымала свайго Біскупа" (*Byelorussia receives its Bishop*), дзе гаворыцца ня толькі пра пасьвячэнне, але і пра ўваход новага біскупа у Гародню (28 кастрычніка) і Менск. Прывёўшы ў скароце прамову Папы, зацёмка канчаецца наступным чынам: "Яшчэ ўсё прыхдзіцца чакаць, калі новы Біскуп, які да гэтага часу працаваў у польскамоўнай парафіі, адслужыць першую Імшу па-беларуску".

Што ж, беларусы — народ цярдлівы: могуць пачакаць...

а. Аляксандар Надсон

ВЕСТКІ З РЭЛІГІЙНАГА ЖЫЦЦЯ

Сьвячаньне Біскупа Тадэвуша Кандрусевіча

У пятніцу 20 кастрычніка Сьвяты Айцец Ян Павал II у базыліцы Сьвятога Пятра ў Рыме высьвяціў чатырох новых біскупаў, сярод іх Біскупа Тадэвуша Кандрусевіча, Апостальскага Адмінстратара Менскага. Тры іншыя новыя біскупы – два палякі і адзін лібанец, – былі назначаныя на дыпляматычныя становішчы. Сьвяты Айцец у сваёй прамове вітаў асобна кожнага з новапасьвячаных. Да Біскупа Кандрусевіча ён звярнуўся на беларускай мове (гл. вышэй, стар.5). Гэтым ён напэўна хацеў даць пазнаць, якой ён жадае бачыць Каталіцкую Царкву ў Беларусі, і падчыркнуць неабходнасьць душпастырскай дзейнасьці на роднай мове сярод яе карэннага насельніцтва, найбольш занябанага рэлігійна. Магчыма ён таксама хацеў зьменшыць прыкрае ўражаньне сярод беларусаў, выкліканае назначеньнем не-беларуса на Менскі біскупскі пасаад.

Абрад біскупскіх сьвячаньяў і прамова Папы былі перадаваныя "жыва" беларускай праграмай Ватыканскага радыё.

Спатканьне Біскупа Кандрусевіча ў Гародні.

У суботу 28 кастрычніка адбылася спатканьне Біскупа Кандрусевіча ў Гародні. Паводле атрыманых вестак, прадстаўніком беларусаў не знайшлося месца ў царкве, і яны стаялі вонкамі на пляцы, трымаючы плякаты з напісамі "Вітаем Каталіцкага Біскупа Беларусі" і "Божа, блаславі Беларусь". Нават не маглі яны даць біскупамі букет бел-чырвона-белых ружаў, а былі змушаныя перадаць яго праз сьвятара. Далей карэспандэнт піша: "Набажэнства ішло на польскай мове. Віншавалі Біскупа польскія радзіны Гродзеншчыны. Ён абнесены імі, як трайным ланцугом міліцыі была ачэплена ў Менску сесія Вярхоўнага Савету. Прамаўленьне на мове роднай (г.зн. беларускай), рускай і літоўскай пасыла доўгага на польскай... Была надзея, што ў Менску на яго будуць рабіць уплыў... Але ж ён пакуль што будзе жыць у Гародні. А тут польскі бастыён на стражы".

Гародня ад Рыму даволі далёка: відаць там і не дачулі прамовы Папы на беларускай мове...

Нягледзячы на ўсё, беларусы ня трацяць надзеі. Вось што піша адзін карэспандэнт з Менску: "Новы наш біскуп, кажучь, падчас урачыстага ўваходу ў Гародню і Менску азваўся параю словаў і па-бела-

руску, дык мо й ня ўсё гэтак блага? Аднак разам з тым ашавядаюць не надта суцяшальныя гісторыі з часоў ягонага сьвятарства ў Гародне... Як складуцца ягоныя дачыненні з беларускімі каталіцкімі сьвятарамі? А іх ужо некалькі, і з часам, пэўна, будзе болей".

Беларускае паломніцтва.

У суботу 24 чэрвеня адбылося першае паломніцтва да сьвятыні Амэрыканскіх Пакутнікаў (мучанікаў) у Мідлянд у Канадзе. У мінулым годзе стараньнямі беларусаў Канады і ЗША там быў пастаўлены Крыж на памяць Тысячагодзьдзя хросту Беларусі. У паломніцтве ўзялі ўдзел беларусы і іхнія прыяцелі з Канады і Злучаных Штатаў Амэрыкі. З Англіі прыехаў Апостальскі Візытатар для Беларусаў, а. Аляксандар Надсон. Быў таксама а. Язэп Сіру, настацьель беларускай царквы Хрыста Спаса ў Чыкага. На казані падчас Багаслужбы а. Аляксандар гаварыў аб паломніцтве, як вобразе хрысьціянскага жыцьця, якое ў сутнасьці зьяўляецца адным суцэльным паломніцтвам, апошняй мэтай якога ёсьць Бог. Удзельнікі маліліся таксама за супакой душы памёршага ў лютым г.г. Вінцэнта Жука-Грышкевіча, які быў адным з ініцыятараў пастаўленьня памятнага Крыжа. Пасьля Багаслужбы ўсе пайшлі працэсіяй да Крыжа, сьпяваючы акафіст у гонар сьв. Еўфрасіньні Полацкай на ангельскай мове (ў перакладзе а. Сіру і сп. Янкі Нагродзкага). Перад самым Крыжам была адслужаная на беларускай мове частка акафісту Сьвятому Крыжу з Малой Падарожнай Кніжкі Францішка Скарыны.

Сьвяткаваньне закончылася супольным абедам. Вялікае прызнаньне належыцца сп. Раісе Жук-Грышкевіч, якая была душою арганізацыі паломніцтва. Было б прыгожа, каб гадавое паломніцтва да памятнага Крыжа ў Мідлянд сталася традыцыйнай падзеяй у жыцьці беларусаў Паўночнай Амэрыкі.

Айцец Язэп Сіру - прэзыдэнт Таварыства ўсходніх сьвятароў

Айцец Язэп Сіру, настацьель беларускай парафіі Хрыста Спаса ў Чыкага, быў выбраны прэзыдэнтам Асацыяцыі каталіцкіх сьвятароў усходніх абрадаў у гэтым горадзе.

У Чыкага ёсьць вельмі шмат каталікоў усходняга абраду. Найбольшую групу складаюць украінцы, якія маюць сваю епархію. Ёсьць таксама румыны, карпатарусы, лібанцы і сырэйцы (мэльхіцкага і мараніцкага абрадаў), халдэйцы і шмат іншых.

Беларусы каталікі маюць у Чыкага сваю царкву і парафію Хрыста Спаса, якая зьбіраецца ў наступным годзе сьвяткаваць трыццаць гадоў свайго існаваньня. Высьвячаў царкву ў 1960 г. сьв. пам. Біскуп Чэслаў Сіповіч, а першым яе настацьелем быў а. (пасля Біскуп) Уладзімер Тарасэвіч.

Парафія Хрыста Спаса была заўсёды ведамай з свёй экумэнічнай дзейнасці і інтэнсыўнага літургічнага жыцця. Між іншым яна была адной з першых цэркваў, дзе была ўведзеная беларуская мова ў багаслужэньнях. Пасьля сьмерці Біскупа Тарасевіча ў пачатку 1986 году для парафіі наступіў цяжкі перыяд. Аднак хутка цяжкасці былі пераадолены, і цяпер, пад умелым кіраўніцтвам а. Язэпа, яна разьвіваецца вельмі памысна. У сілу абставінаў, парафія сёньня зьяўляецца беларуска-амэрыканскай з багаслужэньнямі на дзьвюх мовах. Тым ня менш а. Язэп Сіру, хоць сам і не беларус, стараецца захаваць яе беларускі характар.

Адным з закладчыкаў Асацыяцыі каталіцкіх сьвятароў усходніх абрадаў быў сьв. пам. а. Тарасэвіч, які быў яе першым прэзыдэнтам. Такім чынам а. Язэп Сіру прадаўжае традыцыю царквы Хрыста Спаса. Віншуем яго з новым становішчам і жадаем пасьпехаў.

НОВЫЯ ВЫДААНЬНІ

Кароткі Катэхізм Хрысьціянскай Навукі. Рым 1988, 61 стар.

Хоць дата выданьня азначаная 1988 годам, аднак кніга сталася даступнаю толькі вясною гэтага году. Сваім зьместам яна зьяўляецца высьленьнем галоўных праўдаў хрысьціянскай веры у традыцыйнай форме пытаньняў і адказаў, пачынаючы ад пытаньня: "Хто стварыў цябе?", і адказу на яго: "Мяне стварыў Бог" (стар.7). Кніга складаецца з наступных разьдзелаў: "Уступныя весткі", "Вера" (высьленьне складу Апостальскага), "Надзея" (аб малітве), "Любоў" (Божья і царкоўныя прыказаньні), "Ласка Божая і сакрамэнты", "Дабрадзейнасці і заганьні".

Кніжка разьлічаная перадусім на беларусаў каталікоў рымскага абраду (якіх у Беларусі большасьць) і таму ўкладальнік стараўся ўжываць знаёмую ім тэрміналёгію, падаючы ў дужках алтэрнатыўныя тэрміны, напр. Касьцёл (Царква), сакрамэнт (тайна) і т. д. Адсутнасьць адзінай прынятай тэрміналёгіі зьяўляецца адной з вялікіх цяжкасьцяў для ўсіх аўтараў беларускамоўных рэлігійных працаў. Было б пажадана, каб беларусы каталікі і праваслаўныя прыйшлі да нейкай згоды ў гэтым пытаньні.

Катэхізм, напісаны простаў і зразумелай моваю, будзе карысным для тых, хто хоча пазнаёміцца з асновамі каталіцкай веры. Надрукаваны ён на добрай паперы, з прыгожай рэпрадукцыяй іконы Жыровіцкае Божае Маці на вокладцы. Аднак фармат кнігі мог бы быць крыху меншым, што б аблягчыла карыстаньне ён.

Парадак Сьвятой Імшы. Лёндан-Вішнева, 1988. 35 стар.

Маленькая кніжачка, выданая камп'ютэрскім спосабам, з беларускім тэкстам Імшы ў Рымскім абрадзе, уключна з чатырма Эўхарыстычнымі малітвамі і выбранымі прэфацыямі. Аўтарам перакладу, зацьверджанага Кангрэгацыяй Абрадаў (Congregatio pro Cultu Divino), зьяўляецца кс. Уладзіслаў Чарняўскі. Кніжка мае на мэце дапамагчы ўвядзеньню багаслужэньняў на беларускай мове ў каталіцкіх парафіях Беларусі, пакуль ня будзе выданьня поўнага Імшалу, аб чым ўжо пара падумаць.

Малітоўная картачка з памятным беларускім Крыжам у сьвятні Паўночна-Амэрыканскіх пакутнікаў у Мідлянд (Канада)

На картачцы разам са здымкамі Крыжа, царквы Пакутнікаў і іхняй іконы, знаходзяцца малітвы да Ўкрыжаванага Хрыста (з Малой Падарожнай Кніжкі Ф. Скарыны), і да сьвятых Пакутнікаў, а таксама інструкцыі, як даехаць да сьвятні. Картачка ўпрыгожаная Скарынінскімі застаўкамі.

Нагростольнае Сьвятое Евангелье. Выд. Першага Герарха Беларускай Праваслаўнай Аўтакефальнай Царквы, архіепіскапа Мікалая Таронта 1988. 316, 148 стар. 1л.

Кніга вялікага разьмеру, упрыгожаная шматлікімі рэпрадукцыямі гравюр з Скарынінскіх выданьняў і іншых беларускіх старадрукаў. Друк вялікі, лёгкі да чытаньня. Тэкст Евангелья падзелены на часткі (пэрыкопы) згодна з патрэбамі літургічнага ўжытку.

Гэта першае выданьне такога характару на беларускай мове і прыходзіцца дзівіцца вялікай працы, праробленай яго ўкладальнікам. Пра мову цяжка гаварыць, бо ўсе мы адчуваем цяжкасьці пры перакладзе рэлігійных і літургічных тэкстаў. Аднак выданьне выйграла б шмат, калі б нехта зрабіў добрую карэктурку тэксту перад тым чым аддаць да друку: за многа ў ім друкарскіх памылак. Ня шкодзіла б таксама аблягчыць шуканьне адпаведных евангельскіх тэкстаў для некаторых нерухомых сьвятаў.

З гэтымі малымі заўвагамі трэба выказаць Уладзьку Мікалаю шчырую падзяку за такое прыгожае і карыснае выданьне.

**Apostolic Visitor for Byelorussians
Marian House
Holden Avenue
London N12 8NY,
ENGLAND**